

RE-FORMATIO

1/1975

ELEVATIONEN
Vignet fra Luthers "Betbüchlein" 1523.
(Læs videre s. 2)

"MEN FRELSEREN HOLDT STAND"

1. søndag i Fasten, Matthæus 4, 1-11

AF PASTOR PERCY ERIKSEN, KØBENHAVN

NOGET af afgørende betydning var gået forud for Jesu fristelse i ørkenen. Han var lige blevet døbt af Johannes Døberen i Jordan floden. At Jesus lod sig døbe med "dåben for syndere", til trods for at han ingen synder havde, var fordi han ville på niveau med os, ville dele vore kår og borttage vore synder. I sin kærlighed til os havde han i samråd med Faderen valgt at slå ind på den vej, der stadig førte nedad og bort fra den guddomshelighed, han havde haft hos Faderen. Guds søn blev da et lille menneskebarn. Guds søn døbes med dåben for syndere. Guds søn fristes, ja Guds søn ydmyges tilsidst så ubegribeligt meget, at han dør på et kors blandt forbrydere, dømt af mennesker som en gudsbespotter. I sin dåb havde Jesus fået faderen til at høre: "Du er på ret vej, min søn – i dig har jeg velbehag!"

Hvad var det Jesus blev fristet til? Han blev fristet til at dreje væk fra den vej, han efter Guds vilje var slået ind på, den vej, som skulle blive til redning for os. Han blev fristet til at vælge sin egen vej, skyde genvej, selv tage føringerne.

FORSIDEN

LUTHERSK gudstjeneste ifølge vignet fra Luthers lille bønnebog 1523. Præsten løfter efter indvielsen brødet højt, for at menigheden kan tilbede den nærværende Jesus Kristus.

Øverst til venstre i vignetten ses Djævelen – i skikkelse af et vinget væsen – flygte for den nærværende Jesus Kristus. Sammenlign det med slutningen af evangeliet til 1. søndag i fasten.

A. S.

Det er rigtigt af den onde at antyde, at Guds søn kan gøre stene til brød – bare ved at sige ét ord. Jesu ords magt fik man siden at se i rigt mål. Da han engang i en ørken var omgivet af en stor skare hungrende mennesker, da talte han sit magtfulde ord, så de par brød og småfisk, man havde, strakte sig til tusinder. Men dengang lå det ham på sinde at hjælpe nødstedte mennesker og handle i forlængelse af Guds vilje.

Det er også rigtigt, som antydte af fristeren, at Jesus skal gøre tegn og undergørelser og tilsidst sidde inde med al magten i himmel og på jord. Men alt dette skal Jesus netop kun være i stand til i fuldstændig afhængighed af Gud.

Fristeren vil have Jesus til at optræde selvrådigt, bruge den guddoms magt, han har, bag Guds ryg og til egen fordel.

Det er ikke tilfældigt, at Jesus i sit nej til fristeren henter sit skyts fra det sted i Gammel Testamente, hvor jødefolkets liv under ørkenvandringen er fortalt. Guds udvalgte folks historie i den periode var kort fortalt den: at de gang på gang blev fristet, af sult, sygdom, nød og angst – fristet til at slippe Gud og gå deres egne veje. Og de faldt for fristelsen. De kunne ikke altid se meningen, de kunne ikke altid fastholde troen på, at de nok skulle nå det land, Gud havde lovet dem. "Var vi dog blot tilbage ved Ægyptens koldgrøder som Faraos trælle hellere det end usikkerheden under Guds ledelse i ørkenen!" tænkte de tit.

Jesus citerer det sted, hvor der står: "Du skal komme ihu, hvorledes Herren din Gud i disse 40 år har ført dig i ørkenen for at ydmyge dig og sætte dig på prøve og for at se, hvad der boede i dit hjerte og for at lade dig vide, at mennesket ikke

lever af brød alene" (5. Mos. 8, 2-4).

Det vi skal se os glad på, at endelig her er der een, der fast og bestemt svarer fristeren: GUD holder jeg mig til. Den vej, Gud har afstukket for mig, bliver jeg på. Det kneb for jødefolket at ydmyge sig under deres gudgivne kår i de 40 år i ørkenen. Men Jesus vil ydmyge sig, vil blive under de 40 døgn sultekår, som Gud byder ham, og alligevel stole på, at Gud nok vil opholde ham. Han vil ikke skyde genvej til "det forjættede land" ved f. eks. at bruge sin magt til at forvandle stene til brød. Han vil blive på den fastlagte bane, hvor trang den end er. Han vil blive i fornedrelsen, blive i spotten og lidelsen, blive i alt det, der må synes uværdigt, upassende for Guds egen søn. Han vil i sin kærlighed til os blive hos os, træde i vort sted, være vor broder.

Fristerens stadige og forførende omkvæd lyder: Er du ikke netop Guds søn. Husk på det. Blev det ikke lige slået fast ved din dåb. Guds egen søn! Det kan umuligt rime sammen med, at du nu skal døje sultens kvaler.

Det giver vi fristeren ret i. Det er en umulig tanke for os: Guds søn i sult, og siden under spot og med en tornekrone, gjort ukendelig og blødende på et kors jo, det er til anstød for os. Sålænge Guds ånd ikke har åbenbaret julens mysterium for os, den liflige virkelighed, som salmedigteren har formet således: "Med os han bytter så underlig, / Guds søn, vor broder fin, / vort kød og blod han tager på sig / og skænker os guddom sin" (D.D.S. 91).

Jesus kunne have smyget udenom ydmygelsen, kunne være sprunget fra, da det svære og lidelsesfyldte kom til ham – for at være i noget, der efter vore tanker bedre sømmede sig for Guds søn. Men han valgte at blive hos os og gå helt ind for os.

Vi, det nye gudsfolk, det nye Israel, kan se os glad på, at Jesus blev hos os og ikke svigtede os. Han tænkte ikke på sig selv. Det var os, han havde i sine tanker: vore fristelser, vor synd, vore farer. Det ville han skaffe os en vej ud

af. Derfor gik han lydigt til vejs ende og udholdt, hvad vi syndige mennesker dængede ham til med.

Ingen djævelsk magt kan nu ophæve, at Jesus har bundet sig til os og er gået i døden for os, og nu er oprejst af døde til evig frelse, for enhver, som tror på ham og klynger sig til ham.

Det inderste i de fristelser, vi møder, ligner Jesu fristelser deri, at de vil styrte Gud fra tronen og således svække vor tro på Gud. Kan det lykkes den onde at tage Gud fra os, så kan han langt lettere få os i sin vold.

Når vi er vidne til, at så mange mennesker bukker under – og det er ikke kun gamle og udlevede, men også mange unge – og har mistet livsmodet, så spørger man sig selv, om det ikke hænger sammen med, at den onde trænger sejrrikt frem i vor tid. Han har lokket mennesker til at kaste Gud over bord og naturligvis billedt dem ind, at først da ville de for alvor blive lykkelige. Men når Gud er taget fra os, så taber vi orienteringen, så glemmer vi, hvad vort ærinde i livet er – så er vejen åben for al slags djævelskab imellem os, så regerer løgn og ondskab uhemmet.

Man kan også sige om os, at vi kommer fra dåben. Vor dåbsgave er den: at vi ved Jesus Kristus har fået Gud til vor himmelske fader og må stole på, at vi er Guds elskede børn.

Noget så stort og godt kan den onde ikke unde os. På enhver måde prøver han at ødelægge den gave for os. Det er en daglig kamp at måtte sige nej til den onde og ja til Gud. Men den kamp kommer vi ikke uden om.

Vi kan da ikke glemme, hvad frelsen har holdt ud med for vor skyld! Lad det ildne os i vor kamp, at "Frelseren holdt stand". Lad os holde os tæt ind til Jesus Kristus – altid – indtil al kamp har ende. Det må være vejen frem for os. Gud være lovet og priset nu og altid!

1. Alt på den vilde hede
der gik Marias søn;
da mødte ham den lede
som morgenstjernen skøn.
2. Vel mødt i morgenstunden,
Guds søn, om jeg ser ret,
hvor, langt fra rosenlunden,
du gik dig bleg og træt!
3. I fyrretyve døgne
jeg så dig vanke her,
fik ondt i mine øjne
af al den pilgrimsfærd.
4. Er du Guds søn, den rene,
og dog i hungersnød,
da sig til disse stene:
Bliv I til hvedebrød!
5. Ham svared' brat den milde:
Tal ej om hungersnød!
Guds mund er livets kilde,
Guds ord er livets brød.
6. Det var den gamle slange,
vor moders banemand;
han dårede så mange;
men frelseren holdt stand.
7. Den luftige, den lede,
han for alt som en vind
med Herren, vi tilbøde,
til templets høje tind.
8. Din tro kan flytte klipper,
han sagde, falsk som skum;
jeg håber, ej den glipper
nu for det tomme rum.
9. Er du Guds søn, den bold,
da styrt dig trøstig ud!
For dig jo bærer skjolde
en engleskare prud.
10. De bære dig på hænder,
det skrev jo finger ren,
så, hvordan du dig vender,
dig støder ingen sten.
11. Vor Herre alting vidste;
Han svared': Hvor det går,

du skal din Gud ej friste,
det også skrevet står.

12. Det var den gamle slange,
vor faders banemand;
han dårede så mange,
men frelseren holdt stand.
13. Den luftige, den lede,
han for alt som en vind
med Herren, vi tilbøde,
til skyhøj fjeldetind.
14. Der lå et verdensrige,
så skønt som paradisi;
så vidt som toner stige,
det bar af skjalde pris.
15. Da hviskede den lede:
Alt, hvad du ser, er mit;
men vil du mig tilbøde,
velan, det alt er dit!
16. Nu fik han svar i vrede:
Fy, Satan, pak dig bort!
Kun Gud du må tilbøde;
det bud er klart og kort.
17. Det var den gamle slange,
som sov i Kains barm;
han dårede så mange,
men fik nu spot og harm.
18. Gud Faders englehære
kom nu med sangen sød,
vor frelser mad at bære
som himlens vin og brød.
19. Guds engle Herren loved';
kom, lad os juble med!
thi knust er slangens hoved
af Jesus, kvindens sæd.

N. F. S. Grundtvig

Grundtvigs mesterlige bibelhistoriske
sang fortjener mere udbredelse og at
blive kendt og anvendt.

P. E.

kommentar

UTIDIG SELVTÆGT

AF PASTOR H. C. CHRISTENSEN, AGRI

DET er desværre ikke noget nyt, at man må høre radioprædikanter opfordre lytterne til at "være med", når nadverens indstiftelsesord lyder gennem æteren, ved at tage brød og vin frem derhjemme, men det bliver hverken bedre eller mere rigtigt, når man nu også må høre et medlem af Indre Missions bestyrelse opfordre folk til denne utidige selvtægt på den hellige nadver. Det er i høj grad beklageligt, men næppe overraskende, at en sådan opfattelse har fået plads i den gamle kirkelige forenings bestyrelse.

Når det tilmed erfares, at vedkommende radioprædikant deler den fejlagtige opfattelse, at sakramenterne blot er en anden form for forkyndelse, bliver det hele bare endnu mere sørgeligt; så er der ikke blot tale om, at der opfordres til misbrug af sakramentet, men man opfordrer også kristne rundt om i landets sogne til at forlade deres egen gyldige gudstjenestemenighed – hvilket sker, ikke fordi man modtager den hellige nadver i en anden menighed, men ved at man hylder den "lære", at sakramentet kan nydes, uden at man er

tilstedeværende i handlingen, uden at være der, hvor måltidet forrettes. Det er en skæbnesvanger og farlig sag.

Her står nemlig nøjagtig så meget på spil som troen på og bekendelsen af Jesu Kristi menneskevordelse, som jo ikke er en frit i luften svævende idé, som forkyndes tilsvarende, men en geografisk, lokal begivenhed, som hans liv og gerning iøvrigt var det, og som nu fortsættes lokalt, hvor Herrens folk kommer sammen om Herrens ord og sakramenter under ledelse af den gyldige Kristi tjener.

At de pågældende radioprædikanter har tænkt kærligt og omsorgsfuldt på dem, som ikke har kunnet være til stede i den gudstjenestefejrende forsamling i deres sogn, er ingen vel i tvivl om, men det er altså i virkeligheden hverken kærligt eller omsorgsfuldt – det er vildledende.

Hvorfor har man dog ikke tænkt på det meget mere nærliggende, at opfordre de hindrede til at tilkalde deres præst, for at han kunne forrette nadveren for dem?

Der bør iøvrigt i denne sammenhæng

meddelelse TIL

ABONNENTERNE

MED dette nummer går vi ind i 18. årgang af Re-formatio. Vedlagte indbetalingskort kan uden portoudgift for Dem benyttes ved betaling af abonnementsafgiften. Abonnementsprisen er uforandret 25 kr. (studerende 18 kr.).

Vi beder Dem snarest indbetale beløbet og minder om, at gaver (af enhver størrelse) er velkomne!

Har De særlige aftaler med os (f. eks. friabonnement) beder vi Dem venligst se helt bort fra vedlagte.

Vi gør endvidere opmærksom på, at de abonnementer der for 5 år siden forudbetaltes nu er leveret, således at ingen idag har noget forudbetalt abonnement løbende.

Venlig hilsen
EKSPEDITIONEN

opfordres til at præster reserverer af brødet (hostierne) ved søndagsmessen bl. a. med henblik på syges og andre hindredes deltagelse i den lokale guds-

tjenestefejrende menigheds nadverfejrings og kommunion. Derved bliver sakramentets rette betydning og brug alerklarest understreget.

FRED I KIRKEN

Foredrag ved kirkedagene 1974 i Albertslund.
Efter båndoptagelse.

AF PASTOR LARS MESSERSCHMIDT, KØBENHAVN

DET er et meget alvorligt emne, fordi Gud selv har lagt os på sinde at fremme eller tjene enheden. Og det kan kun ske, hvis vi tør tage konkrete skridt overfor hinanden og således af Gud selv blive ført til at se, hvilken enhed som består, hvilken enhed, som han bereder for os. Hvis vi ikke tør komme afsted på vor vej, så vil vi aldrig nogensinde gøre Guds vilje, opfylde Kristi bud om at vi skal blive eet. Det er altså en hellig sag – ikke en detalje i vort kristne liv, men det er strukturen i vort kristne liv at ville være eet. Enhedens kilde er Gud selv.

I den romersk-katolske kirke holder man meget af at afslutte bønnerne med "i Helligåndens enhed", og det vil sige, at det er Guds eget væsen og den enhed som Gud selv er, som er endemålet som han har kaldet os til.

Mit emne er "Fred i Kirken". Fred er ikke noget der bare er. Fred er ikke en statisk tilstand, en slags balance, hvor tingene ligesom holder hinanden i en vis ligevægt, en harmoni mellem ydre poler. Sådan forholder det sig ihvertfald ikke når det drejer sig om os mennesker. Fred er noget dynamisk, det er noget, der er på vej til at blive til. Og dog er det rigtigt, der er en enhed – der har altid været en enhed. Gud

skabte een menneskehed, og selv om der senere er sket så meget, som har ødelagt denne enhed, så er det ikke lykkedes os og vil ikke lykkes os at ødelægge den enhed Gud skabte allerede på skabelsesplanet. Så megen magt har vi ikke til at ødelægge Guds værk, han har aldrig overladt sit værk til onde, destruktive kræfter, der fuldstændig kunne ødelægge det. Gud står altså over og har altid stået over det onde, det som bragte ufred, krig, had og ødelæggelse med sig. Og alligevel er også enheden blandt mennesker, i menneskehedens familie et ansvar, en opgave, som er hver eneste generations. Det er et mysterium. Enheden er et mysterium.

Lad mig hertil føje endnu en overvejelse. Fred er noget som gives og modtages. Tænk på det bibelske og liturgiske udtryk: Fred være med dig/jer. Eller den jødiske hilsen SHALOM, som er det begreb, som vi plejer at oversætte med ordet 'Fred'. Hvad betyder 'Fred være med dig'? Det betyder, at jeg giver dig noget, og hvis du tager imod dette ønske, så kommer freden til dig. D. v. s. at denne hilsen peger i retning af at fred er noget, der består mellem personer, mellem mindst to parter; vi taler ganske vist også om at have fred med sig selv, men hvis vi tænker lidt

nærmere over hvad det vil sige at have fred med sig selv, så betyder det også i en vis forstand, at der er parter, dele i os, som ligger i krig og som skal forsones, bringes sammen i et rigtigt forhold. Fred er altså det, at man finder det rigtige forhold til en anden person eller til andre personer. Og ufred er selvfølgelig på denne baggrund, at dette rigtige forhold er ødelagt helt eller delvis. Jeg siger dette fordi ordet fred bruges i mange forskellige betydninger, og vi snakker om fred i så mange forskellige sammenhænge. En gang imellem kunne man få det indtryk, at fred er et negativt begreb: der hvor der ikke er krig, der hvor der ikke er ufred; men fred er noget positivt – det er ufred, krig, der er negativt. Og det er ejendommeligt, at vi – og det fortæller noget om vores situation – når vi snakker om fred, tænker på det, der opstår efter ufred, altså modstykket til ufred. Vi går ud fra ufred – altså en tilstand, et forhold mellem os mennesker, som er meget uheldigt, og herfra ønsker vi at komme til en forestilling om et andet forhold, som vi så kalder fred. Vi går ud fra det negative. Det er formodentlig fordi det vi til daglig lever med er ufred, utryghed, mangel på harmoni med os selv, med omverdenen, med Gud. Men ordet fred, det bibelske begreb 'shalom', er noget meget positivt, og når man ikke har del i det, er det man opdager, at man lever i ufred, i krig. D. v. s. at det er det positive forhold, som er etableret mellem mennesker, som er det fundamentale, man går ud fra. Hvad er menneskets uoplevelse, den første oplevelse, når det kommer ind i denne verden? Er det en oplevelse af ufred, eller er det oplevelsen af fred – d. v. s. fylde, velsignelse? Det er en oplevelse af at livet er godt. Det kunne synes mærkeligt, for hvad med det uønskede barn? Det uønskede barn er per definition netop et væsen, der bringer ufred med sig, det er ikke på plads i familiesammenhængen, det er uvedkommende. I en vis forstand gøres denne erfaring af barnet, og vi kender

de katastrofale følger for et sådant barns senere udvikling. Og dog tror jeg, at på trods af sådanne oplevelser, vil også et sådant barn fødes til dette liv takket være Guds orden med en endnu mere fundamental oplevelse, nemlig at der er noget der er godt, der er noget, der er til velsignelse – ganske vist har jeg ikke fået del i det – og dog har jeg fået del i det, for livet er Guds mulighed for at give velsignelse. Jeg tror, at det er nødvendigt, når vi skal forkynde håbet for en menneskehed i ufred, når vi med andre ord skal påtage os forligelsens tjeneste, at vi har denne teologisk begrundede overbevisning om, at det liv Gud har givet os – før det onde, før ufreden kom ind – var til velsignelse. I ethvert menneske er der en længsel nedlagt, som gør det muligt at åbne sig for den fred, Gud giver det langs ad vejen.

FORSONINGENS TJENESTE:
AT BRINGE KRISTI FRED
VIDERE.

EFTER disse indledende overvejelser vil jeg gå lidt nærmere ind på 2. Kor. 5, 19, hvor der er tale om denne forsoningens, forligelsens tjeneste. Her definerer Paulus i første omgang forligelse eller forsoning som tilgivelse af overtrædelser; vi kan bare tænke på bønner: tilgiv os vore synder, sådan som vi også tilgiver dem, som har syndet imod os. Altså selve bønner om tilgivelse indgår i den fundamentale bøn, som Jesus har lært os. Det er også tankevækkende at læse Johs. ev. kap. 20, hvor Jesus Påskedags aften møder sine disciple efter sin opstandelse. Han siger: Fred være med jer. Det gentages to gange – hvoraf vi kan konkludere, at det ikke bare var en banal hilsen, men at dette betød noget specielt. Nu begynder et nyt forhold mellem ham og dem. Det gamle forhold var nemlig blevet ødelagt. De havde jo allesammen svigtet. De var faldet ud af fællesskabet med ham. De stod ikke længere i det

forhold til ham, som han havde etableret i dem, dengang han kaldte dem til at være disciple. Forholdet måtte genetableres. Den første frugt af hans død og opstandelse er muligheden for at give dem freden tilbage. Men det er bemærkelsesværdigt, at straks derefter ånder han på dem og giver dem Helligånden: modtag Helligånden, hvem I forlader synder, dem er de forladt, og hvem I nægter forladelse, dem er den nægtet. D. v. s. at der er et umiddelbart sammenhæng mellem den fred disciplene her har fået med Kristus, den fred de skal give videre, og Helligånden.

Forsoningens tjeneste er altså ganske enkelt at bringe Kristi fred videre — her udtrykt med at forlade synder, d. v. s. at inddrage mennesker i dette livsfællesskab med Kristus ved Helligånden. Det er kernen i Kristi fred, et nyt fællesskab med ham etableret af ham, men i kraft af Helligånden. Derfor taler Paulus i denne tekst fra 2. Kor. ikke bare om syndsforladelse, at Gud nu ikke længere tilregner dem deres overtrædelser, men forinden i v. 17 taler han om nyskabelse. Der eksisterer ikke nogen virkelig fred, syndsforladelse, som ikke er ledsaget af og endda betinget af en ny ånd, nemlig mellem Kristus og os og mellem os indbyrdes. Og det er denne nyskabelse og forsoning — lad os fastholde de to begreber sammen — som er indholdet i den fred, som Jesus giver sine disciple og som han udtrykkeligt siger er i modsætning til den fred verden kan give. Verden kan ikke give denne nyskabelse, når den giver fred, altså et effektivt og radikalt nyt forhold mellem mennesker og derfor kan der heller ikke eksistere en virkelig radikal forsoning mellem mennesker. Det er kun en skrøbelig co-eksistens; man kan forsone sig på bestemte områder i livet, men en virkelig forsoning finder ikke sted, fordi der ikke foregår en virkelig nyskabelse. Jesus siger utvetydigt, at det er netop Helligåndens særlige gerning at gøre dette. Man kunne endda vove at sige det så skarpt, at

Jesus var ikke selv i stand til at forsonne mennesker med hinanden, med sig og med Gud i denne helt nye og specielle forstand, da han gik omkring på jorden og kaldte mennesker til at være sine disciple. Ånden var endnu ikke givet, for Jesus var endnu ikke herliggjort, siger Johannes. D. v. s. det er kun i kraft af dette nye, der er sket i ham selv, at han har fået ligesom Ånden til disposition for os, at han kan give den til os, så vi kan blive forsonet på denne nye måde. Derfor hænger Ånd og forsoning og nyskabelse radikalt sammen. Det er een og samme ting.

I 2. Kor. 5, 18 taler Paulus om forligelsens tjeneste. Den består ifølge Paulus også i at vi lader dette ord om forsoning, om fred, lyde. Vi har fået Guds Ånd for at gå til vore medmennesker, række hånden ud og tilbyde en ny ånd mellem dem og os. Sagt på en lidt anden måde: Vi skal fortælle mennesker om dette nye fællesskab, nye samfund, som vi har og kan få med hinanden i Guds Ånd. Det fuldstændige evangelium er, at vi har fået del i den Ånd, som samler os på en ny måde og etablerer et nyt fællesskab mellem os. Det skal forkyndes, det skal siges, men det skal siges med en konkret gestus. Det er altså ikke ordet, der gør det; det ligger i selve ordet, at det skal ledsages af en gestus, en handling. Derved opstår freden. Derfor kan man sige, at forsoningens tjeneste er en pneumatologisk tjeneste: Ånden som bruger os i sin tjeneste. Man kan overhovedet ikke tale om fred i kristen forstand uden i dette sammenhæng.

TRE UTILSTRÆKKELIGE VEJE TIL ENHED.

VI kan først overveje hvori forsoningens tjeneste ikke kan bestå:

Den kan ikke bestå i

1. at kristne bare sætter sig sammen ved et forhandlingsbord i et konference-rum og forsøger dogmatisk at tale sig til rette, eller finde en eller anden or-

ganisationsform, som man kan blive enige om. Selvfølgelig er det klart, at også dette er nødvendigt. Netop de økumeniske erfaringer viser nytten, men sandelig også begrænsningen i utilstrækkeligheden ved at have økumeni, altså forsoningstjeneste på det plan. Vi kommer kun til et bestemt punkt og så opstår frustrationen. Jeg tror det er fordi vi ikke har gjort os helt klart, at det først og fremmest er en åndelig proces, der skal til, for at der kan opstå enhed og forsoning. Vi skal passe på ikke at blive offer for forstandshovmod, teologisk forstandshovmod.

2. kan man heller ikke uden videre identificere eller reducere denne forsoningens tjeneste til det man kunne kalde "happenings" d. v. s. samvær mellem kristne af forskellige trossamfund. Det sker ofte — og det er godt — at mennesker fra forskellige trossamfund, som lærer hinanden at kende, efterhånden menneskeligt set føler en enhed vokse frem. Dette er absolut med til at stimulere vores håb om enhed; men heller ikke det er uden videre selve forsoningen i Ånden. Det kan være en begyndende forsoning, men det er måske kun en psykologisk enhed og den kan meget let forveksles med en virkelig enhed i Ånden.

3. Forsoningens tjeneste kan heller ikke blot bestå i at vi arbejder i fælles retning, mod et fælles mål. I den katolske kirke plejer vi at sige, at det er en god pastoral indsats, hvis man kan få folk samlet om noget konkret, bygge kirke, menighedshus eller lave en bestemt form for arbejde, socialt arbejde f. ex. Det er i virkeligheden et meget delikat problem. Hvis man vil bruge f. ex. en social, medmenneskelig, samfundsmæssig indsats til at skabe enhed, kommer der noget helt forkert ind i billedet. Man kan ikke opnå enhed ved at fastsætte fælles aktionsmål. Og dog er det klart at hvor mennesker virkelig i deres samvittighed er blevet opmærksom på nødvendigheden af en indsats og begynder at handle, der vil der allere-de begynde at opstå enhed og den kan

gå meget langt, hvis den er inspireret af Guds Ånd. Den vej har også sine begrænsninger.

Hvorfor er disse veje i bedste fald kun veje, der fører til et bestemt punkt — i værste fald ikke gør andet end at føre på afveje? Det er fordi det menneskelige spiller ind, og vi har — som Paulus siger — stadigvæk det gamle menneske i os. Der er stadigvæk noget i os der hedder synden. Vi har en falden natur og den vil hele tiden spille os et puds. Den vil hele tiden føre sine krav gældende og den vil hele tiden være med til at bestemme forholdet til medmennesket, og derfor hvis vi KUN vil finde enheden med hinanden på disse tre planer, som jeg her har nævnt, så er det den faldne natur, der fører an, og Guds Ånd får ikke sin chance.

FORUDSÆTNINGER FOR FORSONING I ÅNDEN.

NU vil jeg prøve her til slut at nævne i 5 punkter hvordan jeg opfatter forudsætningerne for en forsoning i Ånden, altså det som Guds Ånd fremkalder i os for at forsone os med hinanden og skabe sand enhed.

1. Jesus siger i Johs. ev. kap. 16, 8 at når Helligånden kommer skal han overbevise verden om synd. Vi går ud fra som givet, at det er Guds Ånd, der er forsoningens ånd. Det første, som skriften lærer os helt entydigt at Guds Ånd gør, er at han fører os til erkendelse af synden i os. Vi er vant til at høre dette. Men jeg tror ikke man altid har den fulde dimension med. Synden er ikke bare i mig — en virkelighed i mig som enkeltperson — synden er også mellem os, i samfundet, i strukturerne. I en hvilken-somhelst form for samfund vil syndens dynamik være til stede. Derfor tror jeg, at det første som Helligånden vil føre os til er en virkelig erkendelse af denne syndens realitet på kryds og tværs i vort menneskelige liv og i samfundet.

FORTSÆTTES SIDE 14

LITANIER FOR DE HENSOVEDE

AF PASTOR OLE FR. STJERNFELT, TÅRNBY

DE her i Re-formatio (Nr. 4, 1974) offentliggjorte Litanier skal nu fuldstændiggøres med deres Variationsformer, som vil være at benytte, naar der i særlig Grad bedes for de Døde.

Forbønnen for de Døde har sin Grund i det kristne Haab om Opstandelsen. Allerede i den gamle Pagt skimter dette Haab frem, da det hedder om Judas Makkabæus, at hvis ikke han havde haabet, at de, der var faldet, skulde genopstaa, vilde det være overflødigt og forfængeligt at bede for de Døde (2. Makkabæerbog 12, 43-46).

Opstandelsen hører de sidste Tider til; men dem bringer Kristus nær midt i den nuværende Verden, som det fremgaar af Hans Ord til Martha i Forbindelse med Lasarus's Opvækkelse (Johs. Kap. 11): JEG ER Opstandelsen og Livet; den som tror paa mig, skal leve, om han end dør. Og: Dersom du tror, skal du se Guds Herlighed. Disse Ords Sandhed blev bekræftet for de rystede tilstedeværende, da Herren kaldte Lasarus ud af Graven.

Allerede tidligere havde Herren forkyndt det samme: at den Time kommer, ja er nu, da de Døde skal høre Guds Søns Røst, og de, som hører den, skal leve (Johs. 5, 25). Gud er Den, der rummer Livet i Sig Selv, og derfor dem, Han nævner ved Navn, de er ikke døde, men levende: Hvad de Dødes Opstandelse angaar, har I da ikke læst, hvad der er talt til Eder af Gud, naar Han siger: Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud. Han er ikke de Dødes, men de Levendes Gud (Matth. 22, 31 f.).

Den Begivenhed, hvor Tiden og Evigheden forenes, og Dødsrigets tunge Port bliver sprængt, er Kristi egen Opstandelse. Kristus forkyndte Evangeliet for de Døde (1. Pet. 4, 6), de hensove-

de Helliges Legemer opstod (Matth. 27, 52 f.), og Opstandelsens mægtige Kræfter virker nu lige ud til Verdens Ende; for den samme Aand, som oprejste Jesus fra de Døde, bor i Hans døbte og beseglede Folk og vil derfor oprejse ogsaa dem (Rom. 8, 10 f.).

De Kristnes afgørende Hemmelighed bestaar i "at være i Kristus", og dette Baand er stærkere end Døden (Rom. 8, 38). Derfor kaldes de Døde ogsaa nænsomt for de Hensovede (f. Ex. 1. Thess. 4, 13-17). Disse er stadig væk i Kristus, og skal opstaa med deres Legemer paa den yderste Dag – det skal i øvrigt alle; men de onde skal opstaa til Dom (Johs. Aab. 20, 11-14; Matth. 25, 31-46). Denne Dom foregribes allerede (Johs. 3, 18). Saavel efter som før den legemlige Død er man et eller andet aandeligt "Sted" (d. v. s. en Tilstand), og den, som er i Kristus, er gaaet over fra Døden til Livet (1. Johs. 3, 14).

Sct. Paulus Apostel uddyber disse Ting i sit første Korinthierbrev Kap. 15. Kristus er allerede fysisk opstanden og troner i dette Øjeblik med Sit menneskelige Legeme hos Faderens højre. Saa om end de Hensovedes Sjæle sukker under deres jordiske Teltbolls Opløsning (2. Kor. 5, 1-10), saa har de dog i Kristus et Legeme. Vort jordiske Legeme og Opstandelseslegemet hænger sammen ligesom Frø og Plante; men der skal ske en Forvandling til himmelsk Herlighed (Opstandelseslegemet blev i øvrigt set af Disciplene hos den opstandne Herre, og af os kan det ses i Sacramentet). Hvad vi øver i det nærværende Liv, faar Virkning for det kommende. Og fordi vi allerede her kan optages i Kristus, derfor kan de Døde blive salige og faa Hvile (Johs. Aab. 14, 13). Alle disse opløftende Ord er ikke blot Teori, men dyb aandelig og moralsk Virkelighed, dér hvor Kri-

sti Billede kommer til at præge Mennesker.

I den ældste Kirke lod nogle sig endog døbe for de Hensovede (1. Kor. 15, 29 – der kan menes for Katekumener, som døde før deres Daab). Bønnen for de Hensovede udspringer af selve Kristuslegemets Væsen. Og denne aandelige, levendegørende Organisme, som hele det kristne Budskab vidner om, har sit Aandedrag og Kredsløb i Bønnen. Den er vor Stræben i Kristus efter, at den Treeniges Frelsesvilje maa ske. Allerede af Naturen ligger det dybt i Mennesker at ønske godt for vore Døde (vi er jo ogsaa skabt ved Gud Ordet); men Kristusaabenbaringen og dermed Kirken gør dette helt anderledes velgrundet og gennemførligt. Det er jo Gud, der ligefrem har sat os til at bede! Saadan skal vi i Troen være med til at sprænge Dødens Lænker.

Den kristne Omsorg for Legemets sømmelige Begravelse er dels begrundet i naturlige, fællesmenneskelige Følelser, men særligt ogsaa i Troen paa Kødets Opstandelse, og at det er i dette Legeme, Kristus ved Sacramentet har taget Bolig. Men Omsorgen for de Døde mangler sin vigtigste Bestanddel, skriver Sct. Augustin, hvis ikke man tilføjer beder for deres Sjæle. Kirkens Lemmer er knyttet sammen i indbyrdes Kærlighed og Omsorg.

Bønnen for de Hensovede er derfor indgaaet som et selvfølgeligt Led i den kristne Gudstjeneste, baade i al Almindelighed (som i Litanierne i Nr. 4/1974) og i Særdeleshed (som i de nedenfor anførte Litanier). Historisk bevidnes denne Bøn, saa tidligt man kan spore Enkeltheder i Bønnerne, og den udøves i alle Kirkens forskellige Grene, hvor den ægte Arv er bevaret uantastet.

Først den protestantiske Reformatio havde en svigtende Forstaaelse herfor, og var tilbøjelig til at henvise Mellemtilstanden (mellem Døden og Kødets Opstandelse) til at være et Emne, man helst ikke maatte berøre. Dette kan atter være en Reaktion imod en typisk vestlig Udvikling, at man opfattede de

Hensovedes Tilstand ikke blot som Luring og Helbredelse, men som Fyldestgørelse og Straflidelse – Begreber, der hænger sammen med en hel Maade at anskue Forsoningslæren paa. Disse Ting skal der nu ikke gaas nærmere ind paa her. For os gælder det om at følge den fulde og ægte kristne Tro og Praxis.

En stor Indsats til Gavn for Bønnen for de Hensovede er herhjemme gjort for nu 50 og flere Aar siden, nemlig af daværende Domprovst i Roskilde H. Martensen-Larsen, hvis Bøger om Emnet anbefales (de kan maaske findes antikvarisk). I den nuværende Salmebogs Bønebog findes en Bøn af denne Art i Nr. 18. Men der savnes sikkert i vid Udstrækning Vejledning i Udformningen af saadanne Bønner.

De følgende Litanier er af østlig Oprindelse, og kan derfor ikke mistænkes for at være tyngede af nogen speciel vestlig Problematik. Men interessant nok viser der sig stort Slægtskab mellem dem og Vestens gamle liturgiske Bønner, hvor man beder om "Fredens, Lysets og Vederkvælgelsens Bolig". De afsluttende Bønner, som anføres, er efter vestlig Sædvane.

Disse Litanier er beregnet til at bruges (især indføjjet i Tidebønnerne for de Hensovede) paa Døds- og Begravelsesdage, og paa Alle Sjæles Dag – altsaa i Situationer, hvor den Bøn, der hele Tiden holdes for de Hensovede, træder særlig stærkt frem.

Læg selv Mærke til deres skønne, kærlighedsfulde Karakter, præget af Tro og Haab i Kristus!

P. S. 1. Vedrørende de almindelige Litanier (Re-formatio Nr. 4/1974) gør jeg opmærksom paa, at Ærkebiskop Michael Ramsay af Canterbury i Oktober har trukket sig tilbage og er efterfulgt af Donald Coggan.

P. S. 2. Midtersiderne med Texterne kan udtages!

LITANIER FOR DE HENSOVEDE

OM MORGENEN

Den store Fællesbøn for de Hensovede.

I Fred lad os bede til Herren. R. Kyrie eleison (og saa fremdeles).

Om Freden fra det høje og om vore Sjæles Frelse lad os bede til Herren. R.

For ham (hende, dem), som har forladt dette Liv i salig Ihukommelse, at han (hun, de) maa faa Syndernes Forladelse, lad os bede til Herren. R.

For Guds altid mindeværdige Tjener(-e) (-inde) (-r) (....s); om hans (hendes, deres) Hvile, Fred og salige Ihukommelse, lad os bede til Herren. R.

At Han maa forlade ham (hende, dem) enhver Overtrædelse, baade villet og ufrivillig, lad os bede til Herren. R.

At han (hun, de) maa fremstilles lydfri for Herrens Herligheds frygtelige Trone, lad os bede til Herren. R.

For de Sørgende og Syge, som har sat deres Haab til Kristi Trøst, lad os bede til Herren. R.

At Han maa udfri ham (hende, dem) fra al Sygdom, Sorg og Suk og lade ham (hende, dem) bo dér, hvor Guds Aasyns Lys skal komme i Besøg, lad os bede til Herren. R.

At Herren vor Gud vil sætte hans (hendes, deres) Sjæl(-e) paa et Vederkvælgelsens Sted, et Hvilens Sted, hvor alle Retfærdige bor, lad os bede til Herren. R.

At han (hun, de) maa regnes blandt dem, som er i Abrahams og Isaks og Jakøbs skød, lad os bede til Herren. R.

At vi maa fries af al Trængsel, Vrede, Fare og Nød, lad os bede til Herren. R.

Med Bønner for ham (hende, dem) om Guds Naade, Himmelens Rige og Syndernes Forladelse, lad os overgive os

selv og hverandre og hele vort Liv til Kristus Gud. R. Til Dig, o Herre.

Thi Du er Opstandelsen og Livet og Din(-e) hensovede Tjener(-e) (-inde) (-r) (....s) Hvile, Kriste vor Gud, og til Dig opsender vi Ære, tillige med Din Fader, som er af Evighed, og Din allerhelligste, gode og levendegørende Aand, nu og altid og i Evigheds Evighed. R. Amen.

Kyrie, Fadervor m. v., se nedenfor.

OM AFTENEN

Forbønner for de Hensovede.

Forbarm Dig over os, Gud, efter Din store Miskundhed, vi beder Dig: hør os og forbarm Dig. R. Kyrie eleison. Kyrie eleison. Kyrie eleison (og saa fremdeles).

Tillige beder vi om Hvile for Guds Tjener(-e) (-inde) (-r) (....s) Sjæl(-e), som har forladt dette Liv, at han (hun, de) maa faa Forladelse for alle sine (deres) Synder, baade villede og ufrivillige. R.

At Gud Herren vil sætte hans (hendes, deres) Sjæl(-e) dér, hvor de Retfærdige hviler. R.

Guds Naade, Himmelens Rige og Forladelse af hans (hendes, deres) Synder beder vi om hos Kristus, den udødelige Konge og vor Gud. R. Herre, hør vor Bøn.

Lad os bede til Herren. R. Kyrie eleison.

Gud over Aander og over alt Kød, Du, som har nedtraadt Døden og tilintetgjort Djævelens Magt og har skænket Verden Livet, skænk Du, Du selv, o Herre, Hvile for Din(-e) hensovede Tjener(-e) (-inde) (-r) (....s) Sjæl(-e), paa

et Klarhedens Sted, et Vederkvælgelsens Sted, et Hvilens Sted, hvor al Sygdom og Suk er veget bort. Tilgiv enhver Overtrædelse, som han (hun, de) har begaaet, hvadenten i Ord eller i Gerning eller i Tanke; thi Du er en god og menneskekærlig Gud; fordi der er intet Menneske som lever og ikke synder; men Du alene er uden Synd, og Din Retfærdighed er en evig Retfærdighed, og Dit Ord er Sandhed.

Thi Du er Opstandelsen og Livet og Din(-e) hensovede Tjener(-e) (-inde) (-r) (....s) Hvile, Kriste vor Gud, og til dig opsender vi Ære, tillige med Din Fader, som er af Evighed, og Din allerhelligste, gode og levendegørende Aand, nu og altid og i Evigheds Evighed. R. Amen.

FORTSÆTTELSE BAADE MORGEN OG AFTEN

Kyrie eleison. R. Christe eleison. Kyrie eleison.

Fadervor og led os ikke i Fristelse. R. Men frels os fra det onde.

W. Fra Dødsrigets Port.

R. Frels, Herre, hans (hendes, deres) Sjæl(-e).

DE AFDØDES PRÆFATION

Sandelig værdigt og ret er det, rigtigt og os til frelse, at vi altid og alle vegne takker dig, hellige Herre, almægtige Fader, evige Gud ved Kristus, vor Herre, i hvem håbet om en salig opstandelse er strålet frem for os, så at de, hvem dødens sikre lod bedrøver, tillige trøstes ved forjættelsen af den kommende udødelighed.

Thi for dine troende, Herre, forandres livet, det berøves dem ikke, og når den jordiske hytte, hvori de har bo-

W. Han (hun, de) hvile i Fred.

R. Amen.

W. Herre, hør vor Bøn.

R. Og lad vort Raab komme til Dig. (En Præst hilser i Stedet: Herren være med Eder.

R. Og med din Aand).

Lad os bede.

Stille Bøn.

Kollekt. R. Amen.

W. Giv dem den evige Hvile, Herre.

R. Og lad Dit evige Lys lyse for dem.

W. De hvile i Fred.

R. Amen.

et, opløses, beredes der dem en evig bolig i Himlene.

Derfor synger vi med engle og ærkeengle, med troner og herredømmer, med hele den himmelske hærskare din herligheds pris, idet vi uophørlig sige:

HELLIG, HELLIG, HELLIG
ER HERREN

Helligånden begynder med at stille mig eller os som kirkesamfund spørgsmålet: Hvordan har jeg bedrøvet Guds hellige Ånd? Det at man ikke kan møde et menneske og lytte til det er syndens værk. Det vi kalder fordomme er syndens værk. Helligånden vil oplyse os om, at vi disponerer vores kirkelige liv som om vi er alene i verden, som om der ikke er andre kristne. Alt det som er syndens værk vil Helligånden oplyse os om. Vi må lade os belære af Helligånden om synden i vort eget kirkesamfund. For at gøre det meget konkret: Jeg kunne tænke mig at man tog Kristeligt Dagblad eller Katolsk Forum og læste det igennem under synsvinkelen: hvormeget af det der står i det kan siges bare nogenlunde at være i overensstemmelse med Kristi gode Ånd, inspireret af den? og hvormeget bare polemik? er det en ond ånd – min egen onde mentalitet, som her får luft i spalterne? Man bliver ofte forstemt – ikke på grund af forkerte meninger, men på grund af tonen. Hvorfor starter vi ikke her? Hvorfor spørger jeg ikke mig selv, hvordan jeg kunne skrive sådan en artikel fuld af aggressivitet eller hvad det ellers har været. Sådan taler Guds Ånd ikke – sådan talte Kristus ikke. Hvorfor gør jeg det så? Det er selverkendelse, og det er det første Helligånden vil føre os frem til: Se, hvordan du/I er, hvad det er for en ånd, der egentlig præger jer!

2. Det næste der sker i os er, at Guds Ånd kalder længselen efter at en anden ånd må besjæle os frem. Jeg tror også at det er Helligåndens klare værk, at han ligesom giver os et håb. Når vi ser, hvordan vi i vores kirkesamfund kan tænke, tale og handle indbyrdes, så må vi fortvivle, miste troen på Kirken, måske troen endda på Kristus, hvis ikke Helligånden giver os et håb. Det håb begynder med en længsel, en meget elementær og enkel længsel, måske: Bare det var anderledes! Måske kender jeg ikke Helligånden, taler ikke om den, har ingen kendskab til den fra mit eget

liv, erfaring om den, eller fra evangelierne, men et ønske, der kan formulere sig så enkelt og primitivt: Kunne det ikke være anderledes – så man sættes i gang med at søge en anden ånd end den, som hidtil har hersket. Det er det man i klassisk sprogbrug kalder anger. Længselen om noget andet, en anden ånd i mig, i de andre, imellem os.

3. Når denne længsel ligesom er vokset sig stærk, så får Helligånden os til at tage et nyt skridt, nemlig at bede om tilgivelse og om en ny ånd. Først erfarer vi den dårlige ånd og kommer til et punkt, hvor vi hører Guds løfte til os om en ny ånd, og så åbner vi os i tro ved at bede om den. Det er trosskridtet, denne bøn om tilgivelse og fornyelse. Bliver det kun ved længselen og ønsket, kommer vi aldrig videre. Der sker ingen effektiv forsoning, vi går rundt og jamrer over os selv og måske over de andre – og det er ikke til at holde ud. Det er lige så frustrerende som den onde ånd. Vi må videre. Vi må frem til et punkt, hvor vi i tro tør tage et skridt, ydmyge os og bede om det vi ikke har, nemlig fred på de vilkår Gud giver den.

4. Gud hører denne bøn, fordi han beder os om at bede den, fordi han siger: Fred være med jer! Han fylder os med forsoningens ånd og giver os denne fundamentale fred, som apostlene fik påskeaften ved Helligånden. I kraft af denne troens bøn fyldes vi af Kristi Ånd, så vi kan vandre i tro, leve et nyt liv i Ånden. Det er det vi kalder forløsning, nyskabelse, helliggørelse. Det er en proces, som tager sin begyndelse med forsoningen.

5. Helligånden opnår herved at bringe os sammen, jfr. 1. Kor. 12, 13: Med een Ånd blev vi alle døbt til at være eet legeme, for at blive et legeme – det er enheden. Den Ånd, som vi hver for sig modtager i dåben ved troen driver os i armene på hinanden. Den fører os virkelig sammen og gør at vi bliver en fælles organisme, en funktionsdygtig enhed og helhed. Det er noget synligt. Helligånden er ikke færdig med sin enhedsska-

bende funktion før han har gjort os til eet legeme. Men vi skal forstå dette med Kristi legeme meget konkret og lokalt. Vi kan f. eks. lave en prøve på om Kristi Ånd bor i os og styrer vores følelser for hinanden, ved at se hvordan vi klarer de situationer vi kommer ud for, når vi samtaler. Formår Kristi Ånd i os at bringe os sammen og gøre os til eet legeme her og nu, et billede på Kristi legeme, en funktionsdygtig enhed? Hvor to eller tre er forsamlede i Kristi navn, der er han midt iblandt dem, d. v. s. hvor to eller tre mennesker møder hinanden, er hele den menneskelige problematik til stede, syndens problematik, men der er også Helligåndens problematik til stede. Der er det vi lærer forskellen mellem vor egen ånd og Helligånden. Man må lære økumeni på menighedsplanet. Det er sørgeligt, hvad man kommer ud for i menighedsrådene, blandt præster, blandt de kristne i menigheden, for slet ikke at tale om menigheder, som ikke vil have noget med hinanden at gøre, endda inden for samme kirkesamfund, fordi de er selvtilstrækkelige. Her består forlignelsens tjeneste, som vi alle er kaldet til, i at spørge: Kære ven, er du sikker på at det er Kristi Ånd der driver dig til dette og inspirerer til en sådan holdning? – og hvis ikke, må du omsinde dig. Helligånden bruger os til at oplyse om sandheden; men samtidig må vi være dem, der rækker hånden ud også i Helligåndens kraft og tager et initiativ til forsoning.

Det er en stadig proces, og vi ved, at når vi har lært det på eet område, skal vi til at lære det på et andet, og så har vi måske glemt det på det første område. Altså begynde forfra og forfra. Det gør ikke noget. I det øjeblik vi først er kommet ind på det spor, så vil der ske mirakler omkring os, hvad forsoning angår. Hvor man ser, at det menneskeligt set er helt håbløst at tale sammen – taler man pludselig sammen og taler seriøst sammen og kan handle sammen.

GUDS ÅND RÆKKER VIDERE END DEN BEDSTE VILJE.

MEN det er et stadigt opbrud, for tager man det for givet, at man fungerer så og så godt sammen, så er man med det samme ude af spillet og falder ned på et psykologisk plan, man fungerer ikke længere i Helligånden. Det er det man oplever i alle menigheder – også i dem, der er født igen af en ny ånd, efter en halv generation skal hele processen gentages – sådan er livet. Man er stadig udfordret af Guds Ånd og af det i os, som ikke kommer fra Guds Ånd og som forbliver i os indtil vor død, men forhåbentlig langsomt mister sin magt over os og de områder i menneskelivet, som vi har medansvar for.

Jeg har selv oplevet en del både på et mere officielt økumenisk plan, men altså også på menighedsplanet. Hvorfor kommer man ikke videre selv med den bedste vilje? Der må være noget man ikke rigtig har fået fat på. Den gode vilje er utilstrækkelig. Den kan bringe os til et vist punkt, og hvis vi ikke kommer videre, så viser den gode vilje sig at være for svag i os i forhold til den syndens vilje, som også bor i os. Vi må lade os oplyse af Guds Ånd og gøre erfaringer ud fra det. Erfaringerne sætter sig i ens sind og det giver én følsomhed, menneskeligt og åndeligt, for de andre. Det er det vi har brug for, og det er det, der egentlig er forløsningen. Det er den egentlige sande fred os mennesker imellem at kunne blive følsomme, ikke bare for de umiddelbare ting, som den anden giver udtryk for, men for det, der bærer ham hele tiden, det som vi ikke rigtig kan tage og føle på, personen. Når vi er kommet derind hvor Gud bor i den anden og er blevet følsomme for noget af det, Gud skaber (vi kan aldrig rigtig trænge derind, men vi kan ligesom komme meget nær), er vi på det rigtige spor, og freden og forsoningen begynder at være en realitet. Kommer vi ikke så langt, er det en letkøbt form for fred, og det gælder i fa-

milierne, i menighederne, i kirkesamfundene. Vi må altså arbejde os ned til denne dybde, og vi skal begynde et sted, nemlig det menneske, jeg her og nu står over for.

Prøv engang at gøre tankeeksperimentet, at De møder et menneske, kendt eller ukendt, som forekommer Dem usymmetrisk og som ikke vil have noget fællesskab med én. Er det ikke helt forkert, når Gud elsker dette menneske? Her ser man straks forskellen: Jeg føler negativt for dette menneske, men vi har Guds Ord for, at det gør Han ikke. Der har vi konflikten illustreret. Men lad os fortsætte eksperimentet: Hvad nu hvis jeg bad den ganske enkle bøn: Herre, hjælp mig til at se bare et glimt af den kærlighed, du har til dette menneske? Hvis

man bare ser i et glimt, at dette menneske er elsket af en anden, af Gud, vil brodden gå af aggressiviteten, selvom den ikke ville fjernes totalt på een gang. Man kan nemlig ikke samtidig se at dette menneske er elsket og hade det – det er psykologisk umuligt! Vi kan ofte komme vore aggressioner til livs ved at standse op og sige: Du reagerer kun menneskeligt; hvis du tror på, at Gud elsker dette menneske, kan du så fortsætte med at reagere på denne måde? Det kan vi ikke. Således kan vi i den enkelte situation bringe os selv ud over en negativ reaktion, hvis vi tør bede om at måtte se Guds kærlighed til den anden. Derfor er kærligheden, Guds Ånd, det centrale budskab i al tale om fred og forsoning mellem mennesker.

FOLKETS KIRKE

AF PASTOR BØRGE RIISGAARD, HARBOØRE

DANMARK for folket – sådan lyder en kendt sanglinie, som for år tilbage var meget yndet på baggrund af den politiske kamp og folkelige udvikling i 20'erne og 30'erne. Danmark skulle være for hele folket, ikke blot de privilegeredes og herskendes. For alle folkets sønner og døtre skulle der være ret og adgang til landets goder, skov og strand, hus og hjem, arbejde og uddannelse. Og vi er m. h. t. dette nået et langt stykke frem.

Danmarks folk

Men det har vist sig, at dermed er lykken ikke sikret folket. Der kan stadig komme kriser over os; ja, vi står midt i en sådan. Endnu er det vel overdrevet at sige, at landet stander i våde; men ingen kan tvivle om, at landet er truet af kaos, og at folket er i vildrede med sig selv. Der er en rigtig dårlig styring på det meste.

De gode tider har fordærvet folkesjæl-

len; vi har vænnet os til bestandigt at kræve ind. Vi er blevet utrættelige og umættelige i vore krav. De styrende ser nok denne farlige udvikling, men vi ger alligevel tilbage for at sige sandheden åbenlyst og gribe tilstrækkeligt ind. Folket er også til for Danmark, om vort land ellers skal klare sig igennem og riget fortsat bestå.

Folkets kirke

Vi har her til lands en folkekirke, en grundlovssikret ordning for vor evangelisk-lutherske kirke, som har mange gode sider og derfor også har gjort god fyldest. Men dermed er ikke sagt, at vor folkekirkelige ordning er den eneste mulige og helt rigtige og stedsevarende. Den bør kun bevares, så længe den rigtigt tjener såvel kirken som folket.

Der lyder i disse tider ikke blot blandt unge "radikalere", men også blandt mere besindige menighedsråd, røster om, at folkekirken skal være folkets kirke. Demokratiet skal også i kirken gennemføres fuldt ud. Folket skal – i demokratiets navn, men alligevel enevældigt! – råde i og herske over kirken, som er dets.

Også på det kirkelige område afslører det sig således, at folket er umætteligt; det vil have sine utrættelige krav på religion, trivsel, lykke, magt og service honoreret til hver en tid.

Kirken for folket

Hvordan nu ellers kirken er ordnet, om den er frikirke eller folkekirke – den er altid i folket og til for folket, om den da er ret kirke. Kirken er sendt til verden, og denne sendelse består bl. a. i, at kirken virkelig er til tjeneste for folket med sine goder. Den er et åbent tilbud, en lige ret og en fri adgang.

Men det betyder ikke, at kirken er folkets "altnulig-mand", som påtager sig hvad som helst eller bare kan be-

skæftige sig med det, som folket aller-nådigst overlader kirken.

Hvad kirken er, også når den er kirke for folket, er sagt i dens bekendelse. Kirken er een, dvs. ethvert kirkesamfund, også vor folkekirke, er kun en beskeden del af det ene Gudsfolk, som findes på jord. Skiller man sig her ud og "kører" på noget, som skulle være specielt "dansk", sætter man sin kirkelighed på spil.

Kirken er hellig – det vil ikke sige en samling af, hvad man i verden forstår ved fromme mennesker, en slags religiøse originaler; men at kirken er Guds. Kirken er en forsamling af mennesker som Guds gerning og formål. Kirken er sat og sendt som tjeneste for den Guds "hemmelighed": at sammenfatte alt i Kristus, Guds Hellige.

Kirken er almindelig (katholsk) – det vil ikke sige, at den værs'go har at være, som alle er, men at den omfatter ethvert folk, enhver gruppe og ethvert menneske. Ingen har særret og kan privilegeres; ingen er fremmed og kan diskrimineres.

Men det betyder også, at kirken er altomfattende, ikke således at forstå, at den har bedre forstand på alverdens ting end alle andre. Nej, den er betroet alt det, som er nødvendigt til menneskeslægtens redning og rejsning: Kristus-sandheden.

Kirken er apostolisk – dermed er tilkendegivet, at kirken ikke er en forening, hvis formål og ordning vi kan lave om på, som det kunne passe os. Kirken er fri af tidens moder og menneskers luner. Kirken er i sit ærinde i verden bundet til Guds ord i den apostolske overlevering. Deri har den både sin arbejdsopgave og arbejdsfrihed.

Kirken kan kun tjene folket ved at være kirke. Og folket kan kun være tjent med en kirke, som véd at være kirke.

LEVE DE GAMLE KØNSROLLER!

AF PASTOR VAGN HASSELGAARD, SVENSTRUP J.

VED de meget omtalte kirkedage i Haslev sidste sommer svang Nille på ny krabasken over Jepes ryg. Denne gang ikke uden for Jakob skomager, men i Haslev sognekirke. Kirkestævnets kvinder foranstaltede nemlig en speciel kvindegudstjeneste, hvor mænd var uønskede i den forstand, at samtlige roller blev besat med kvinder. Kvinder for alteret, på prædikestolen, i kordøren, ved orgelet o. s. v. Nu skulle Nille rigtig vise, hvem der var mand i huset, og så langede hun ellers ud efter stakkels Jeppe, det bedste hun kunne. I prædikenen såvel som i bønnerne fik han sig en omgang, han sent vil glemme. Retfærdigvis skal dog tilføjes, at Nille håndhævede et minimum af høflighed mod ægtemagen, idet hun bad Gud hjælpe sig selv og de øvrige kvinder i menigheden til at "undertrykke vor snigende foragt for mænd".

Skal denne forestilling i Haslev gælde som replik i den kønsrolledebat, som kvindesagens forkæmpere i lange tider har belemret os med, er stedet just ikke valgt med udpræget skønsomhed. Kirken er ganske vist gennem tiderne blevet misbrugt til mangt og meget uvedkommende, men at forvandle den til slagmark i kønnesen tåbelige krig med hinanden, — nej ved I nu hvad, piger.

Dansk Kvindesamfund har efter 9 års kommissionsarbejde omsider måttet erkende, at ligeberettigelsen mellem kønnene i juridisk forstand fuldt ud er gennemført. Ikke desto mindre afslutter man de 9 års arbejde med at fremsætte ønske om nedsættelse af yderligere et råd, som endda skal være permanent. Ærlig talt, kære Dansk Kvindesamfund, var det så ikke endnu bedre om I i erkendelse af den totale sejr vedtog at op-

løse Dansk Kvindesamfund — om ikke permanent, så dog for et begrænset åremål.

Pausen kunne vi jagede mænd nyde som frikvarter eller udnytte til at samle kræfter til eventuelle fremtidige slag. Og kvindesagens kvinder kunne overveje, om den vundne sejr nu også har bragt den udearbejdende moderne kvinde den attråede lyksalighed, eller om det ikke kunne være helt sjov for hende sådan på rent eksperimentel basis at lade sig selv og sin mand falde tilbage i de gamle, prøvede kønsroller. Dem efter bibelens egen opskrift. Dem i henhold til hvilke Adam skal "i sit ansigts sved æde brød" og dele brødet med Eva, sin hjemmearbejdende medhjælp, der med mange kvindesysler pusler om reden og gør den til et trygt og varmt sted at være for mand og børn.

Forstår De hvor jeg vil hen?

Trods Hanne Reintoft, Bente Jesper og andre marxisters bestræbelser for at nedbryde alt overleveret i samfundet, i forreste række de gamle kønsroller, vil jeg genoplive de slumrende instinkter hos os alle i retning af ældre tiders prøvede familiemønster, hvor mand og hustru er tildelt hver sin rolle.

Vi befinder os midt i en økonomisk krise af et omfang, som på længere sigt vel kan tvinge samfundet til familievis rationering af lønarbejde til kun at omfatte den ene af ætefællerne. Skulle det engang blive den barske virkelighed, må man inderligt håbe, at rigtig mange udearbejdende mødre vil benytte lejligheden til af egen fri vilje at vende tilbage til hjem og børn, overladende til manden at tjene pengene. Det skal indrømmes, at alene tanken om en sådan økonomisk tvangssituation giver myrekryb,

men for alle nøglebørn ville den trods alt indebære visse fordele. Danmarks ungdom ville simpelt hen blive en mere glad og smilende ungdom, selv uden finansieringsmuligheder for knallertkøb, dersom mor ikke altid befandt sig på en fremmed arbejdsplads, men også af og til stod i døren for at tage imod sine piger og drenge efter skoletid. Det er her, i sådanne oversete småting, at de store livsværdier gemmer sig. Det er her, i og omkring hjemmet, at kvinden løser sin fornemme opgave, rakt hende af Skaberen selv.

Så kan Hanne Reintoft og Dansk Kvindesamfund iøvrigt mene, hvad de vil om den ting.

Tilbage står kønnesen kamp i Haslev. Vore piger tror øjensynlig ikke for godt om os, og en situation sat op efter det gamle kønsrollemønster, hvor alene manden kommer hjem med noget i lønningsposen, vil de nok have sig frabedt. Gamle Adam på pengeskrinet vil kun alt for let erindre sig Herrens ord til Eva

om, at Adam skal herske over hende. Slet så galt skulle det nu ikke behøve at gå — i alle tilfælde. — Må jeg slutte af med en i så henseende meget rigtig bemærkning. Den faldt ved et kokkekonvent, hvor tre præster med forklæde om maven stod og lavede fransk mad til deres koner, som med hyggelig snak sad og afventede resultatet inde i stuen. I køkkenet gik snakken ikke kun om mynte, dild og kommen, men netop om kønsrollerne, og så faldt den helt rigtige bemærkning. Den ene af præsterne konkluderede med tanke på dem inde i stuen: "Da vi er sat til at herske over dem, må vi naturligvis adlyde dem. Hvad kunne der ellers ikke komme ud af det hele!"

Nej, hvad kunne der ikke komme ud af det?

Pigerne i Haslev ville uden at blinke svare "Krabask", og jeg ville spagfærdigt, men beslutsomt føje til: Så helle-re "krabask" ved kvindelige præster!

Jesus fra Nazareth går forbi. Pro Fide studie. Udvalgte tekster fra Lukasevangeliet. KFS 1974. Pris kr. 5,50.

TIL brug for bibelkredse og studiegrupper er der nu i pro Fide studien serien udkommet en ny lille pjece, udarbejdet af sognepræst Jørgen Skydstofte, med omslagstegning af Anna Kronborg og Knud Hansen. Det er denne gang udvalgte tekster fra Lukasevangeliet, der behandles. Samlende tema er: Jesu møde med mennesker. Idet opstandelsens virkelighed forkyndes, understreges det, at han ikke blot mødte mennesker dengang, men også møder dem i dag. Hver af de 7 tekstafsnit indledes med et stykke, som — uden egentlig at fortolke — er en god hjælp til indgang i

bibelordet, idet hovedlinier ridses op. De til teksterne knyttede spørgsmål er gennemgående klare og gode og må utvivlsomt virke igangsættende for et selvstudium af ordet. Pjecen, som kun koster kr. 5,50, anbefales hermed til køb og brug.

Povl Dahl

"I Himlen på jorden". Utkast till en pastoralteologi av Dag Sandahl, domkyrkoadjunkt i Kalmar. Förlaget Pro Veritate, Uppsala 1974.

FORFATTEREN tilegner bogen præster, diakonarbejdere, ungdomssekretærer. Indledningsvis fremfører Dag Sandahl sin kritik af folkekirketanken (mere udførligt i "Vida hon fam-

lar". Till kritiken av folkkyrkan 1973); den hjælper os ikke til at forstå vor pastorale situation. Den vover ikke at gå i nærkamp med alle de problemer, som møder Kirken. Det er nu som i tidligere krisesituationer (NB! Kirken befinder sig altid i krisetilstand frem til Guds krisis – Guds dom), fortsat den kirkelige fornyelse, som stiller spørgsmålene og antyder svarene. Den bevægelse, som har haft og har messen i centrum, må også syle med praktiske, pastorale problemer. Det ene giver det andet. Det må ske ved den 'pastorale basen'. Muligheden for at overleve findes på lokalplanet. Måske kan modstandsarbejdet mod den fremherskende teologi drives kraftigst indefra.

Invertfald, kun de kan reformere Kirken, som ved noget om hvad Kirken siger om sig selv.

Bogens fem kapitler er inddelt efter pastoralteologiens 5 byggesten: Bøn, disciplin, observans, tanke og handling. For at give et indtryk af indholdet vil jeg plukke nogle karakteristiske steder fra tre af disse områder:

Bøn er først og fremmest noget kollektivt – dernæst og deraf den personlige bøn. Den kollektive bøn er stolperne i det stakit, som hegner sjælens have. Morgen- og aftenbønnerne (i kirken) er de to tråde, som løber mellem stolperne. Den personlige bøn er det fintmaskede net i hegnet. – At fejre gudstjeneste og bede er at øve sig for Himlen. I Himlen fejres kun gudstjeneste. Det giver et vink om, hvad der må have prioriteten blandt de mange arbejdsopgaver her. Derfor: de, som har med gudstjeneste at gøre, er de vigtigste du har at gøre med – de være aldrig så få.

Liturgisk fornyelse har med formuleret teologi at gøre. Det gælder om at lære Guds folk teologi, dvs teologi i, med og under bøn. Den er en del af kirkens liv. Menighedens liv består af messe, tidebøn, privat bøn.

Messen er centrum og må fejres ofte. Sakramental formyelse understreger den hellige nadver som andet og mere end forkyndelse af syndernes forla-

delse. I messen modtager vi Kristus. Derfor ikke en smags sag om man fejrer messe eller ikke. At undlade at fejre messen er – med alle ordets nuancer – hjerteløst over for menigheden. Det er præstens afgørelse. Kirkens eksistens beror på om messen fejres, for her handler Gud. Målet er messe hver søndag (her mener forf. hver søndag for den enkelte menighed – ikke bare for præsten).

Tidebønnen hjælper til orden og disciplin i kristnes åndelige liv. Den er det vigtige trin mellem messen og den enkeltes bøn. Den må normalt foregå i kirken. Præsten må hjælpe menigheden til at vokse i bøn, træne den i at bede.

Privat bøn i betydningen at man beder alene, men ikke adskilt fra anden gudstjeneste. Den er en del – men en vigtig del befalet af Kristus (Matth. 6, 6) – af Kirkens totale bøn.

Sammenfattende om bøn: At leve som kristen er at leve i bøn. At træne mennesker i at bede er at træne dem til at leve. Her er den lokale Guds-familie den vigtige sammenhæng. Store og små må fejre gudstjeneste sammen. Gudstjenesten må opdares i fællesskab. Gennem kontakten med forældrene skal man nå børnene – ikke modsat! Børnene må aldrig blive et middel til at nå forældrene. Den bedste undervisning i messen er at deltage – ofte. Et menighedsarbejde løsrevet fra nadverlivet er en selvmodsigelse. Et kirkeligt arbejde uden forbindelse med livskilderne er nødvendigvis dødsdømt.

Disciplin, ikke som moralsk foreteelse, men åndelig disciplin, træning i bøn og gudstjeneste. 1. Kor. 9, 24-27. Et kristent menneske må træne. Træneren er præsten, for kristne kan ikke træne sig selv. Det er Kristus som handler. Her er forskellen mellem moralsk og åndelig disciplin. Kristne skal defineres ud fra hvad Gud gør med dem – ikke ud fra hvad de selv gør.

Gennem moralteologien testes dels Kirkens disciplinerede pastoralteologi, dels de kristnes vækst i disciplin og askese. Fungerer disse ting betyder

det også en hjælp for enkelte kristne mennesker til at opdage de kaldelser, Gud giver dem. Først i Kristus bliver mennesket menneskeligt (Se, hvilket menneske. Johs. 19, 5). Præsten skal undervise ud fra kristen moralteologi – ikke konventionel etik. For konventionel etik er altid modsat kristen moralteologi, eftersom førstnævnte aldrig nogensinde vil have med korset at gøre. Den er bare moralsk – ikke åndelig.

Det er vigtigt at blive klar over, hvad der er ens specielle arbejdsopgave, ens særlige kaldelse. Alt for ofte druknes dette i et væld af arbejdsopgaver. Alt for mange nådegaver går tabt. I stedet for teologisk disciplin går man ind i en kadaverdisciplin under den mængde af virksomhed, som ambitiøse præster føler sig kaldet til. Hellig lydhed – ikke blind lydhed.

Hjælp til at finde sin plads og til at opdage hvad Helligånden vil er f. eks. at finde i fælles retræter; derved gøres fælles åndelige erfaringer, tvinges til at arbejde sammen i menigheden, knyttes sammen, tvinges til at opdage hverandre og hverandres nådegaver. Befrielse fra overmenneskelige krav og frigørelse af personlige nådegaver. Sådanne kirkearbejdere behøver enhver menighed.

Observans betyder: Du må acceptere situationen, som den er. Ikke bygge pastoralteologi på egne indbildninger eller på folks forventninger, men i stedet observere dig selv og alt hvad der sker rundt om dig. Heller ikke det er let. Men Helligånden er jo sandhedens Ånd, som skal lede os til hele sandheden – også den om vor pastorale situation.

Det fremherskende kirkesyn forklarer ingenting – det har blot karakter af forklaring, men en forklaring, som hele tiden står i modsætning til de virkelige forhold, en ideologi, en drøm, om at alt står vel til. Man vil at folkekirken skal fungere som en hele folkets kirke og ser ikke, at det hørte den op med for snart mange år siden. Man fornægter selvfølgelig, at det man siger er ideolo-

gi; man tror jo at drømmen er virkelighed!

Hvordan er den virkelighed som er – i modsætning til den man gerne vil se? Alle kirkearbejdere må som et kollektiv drive pastoralt arbejde, så man kan se virkeligheden og ikke drømmen. Alle kirkearbejdere og kirkearbejderen par præference Helligånden. "Man ser store ting fra dalen – kun små fra bjergtoppen" (G.K. Chesterton). Det store sker i det små. Udsynet skal vi have fra vore biskopper – og egentlig skulle det skrives uden at læseren opfattede det som ironi! De bør vide hvor Kirken står og hvad den derfor bør gøre.

Der er brug for en gennemreflekteret situationsanalyse – pastoral analyse. Derfor hører der – foruden det rent teologiske arbejde – et religionssociologisk studium til. Religionssociologiske undersøgelser og rapporter er ikke behagelige for social-etiske folkekirketilhængere, for de afslører, at ikke alt står vel til! Sådanne undersøgelser kan afvises med at udbredelsen af den kristne tro og dens funktion ikke kan måles gennem menneskers bekendelse til visse kristne læresætninger og kristen levemåde (da vil det nemlig vise sig, at tilslutningen til kristendommen er stærkt begrænset – og mere end folkekirkeideologer bryder sig om!). Men har ikke altid mundens bekendelse været noget vigtigt for Kirken? Og kan man tænke sig en kristen uden det ydre udtryk, som hedder gudstjeneste? Når dette betvivles eller ikke mere er afgørende, er det ikke sært, at børn godt kan opdrages kristent, når dette begreb ikke forstås med den åndelighed, som har kristen moral til følge. Man giver det at være kristen ens eget positive indhold. Man vil have en konventionel spejder-etik, og det er noget ganske andet.

Resultatet ses f. eks. af abortlovgivningen: det mærkelige forhold, at et lands lovgivende forsamling accepterer en lov, som klart strider mod kristen tro – dette til trods for at 98 % af befolkningen tilhører Kirken. Her er % ingen sovepude, snarere et uromoment.

At gå rundt og betragte folkereligionens gudsyndere er en vigtig opgave for kirkearbejdere! Særlig de områder hvor Kirken og folkereligionen kolliderer. Det gælder bl. a. dåben: En præst i Lunds stift havde besluttet sig for at besøge de familier, som havde bestilt dåb hos pastorsekspeditionen. Når han sad hos disse familier og samtalede om dåben, sådan som Kirkens dåbsritual beskriver den, blev han ret hurtigt afbrudt af forældrene, som gav udtryk for følgende:

1. at de selv ikke var kristne
2. at de heller ikke ville være eller blive det
3. at de heller ikke ville at deres børn skulle blive det.
4. De betragtede ikke deres deltagelse i en kristen bekendelseshandling som en kristen bekendelseshandling.
5. Dette til trods krævede de at få deres barn døbt ifølge Svenska Kyrkans ordning.
6. Motiveringen herfor var, at de ønskede dåben som en ceremoniel indledning til den efterfølgende familiehøjtid.
7. De krævede at få deres barn døbt med den motivering, at de a) selv var medlemmer af Svenska Kyrkan, b) havde betalt kirkeskat og c) derfor kunne kræve, at samfundet (!) gav dem denne kirkelige service.

Mange præster har oplevet noget tilsvarende: en tydelig erklæring om at man ikke tænker sig en fortsættelse af det, som er begyndt i dåben. Den sakramentalisme, som alligevel uden videre samtale døber, har ikke lang vej tilbage til tvangsdåb. Men hvordan vil da den kirke, som døber, blive opfattet? og hvordan vil evangeliet blive opfattet? Som noget livsforanderende eller som 'ett vackert ingenting'?

Hvordan hjælpe mennesker fra folkereligiøsitet til en levende tro?

Det er vigtigt at se (observere) også det, man ikke vil se og derudfra observere mulighederne – det er i hvertfald

arbejdsbesparende.

Observansen af menighedens muligheder må begynde med kirkearbejderens observans af sig selv! En undersøgelse foretaget af en pastoral studiegruppe i Lund viser den almindelige præst i Svenska Kyrkan som en der

har et slendrianmæssigt og svagt andagtsliv, som knapt rækker til at holde ham selv oppe, ikke bruger bodens sakramente, ikke samtaler med nogen om sit åndelige liv, ikke studerer teologi, har meget få alvorlige intellektuelle beskæftigelser, ikke har nogen plan for sit menighedsarbejde og derfor disponerer sin tid dårligt, har en uklar opfattelse af sit eget arbejde og derfor længes efter og søger at blive værdsat og brugt, så at han får en slags bekræftelse på hvem og hvad han er. Er det underligt, at det står sådan til i menigheden som tilfældet er?

Dernæst observationer af menigheden, dens puls, dens messefejring – mandagsobservationer. Altsammen også som en hjælp for præsten til at kunne prædike ret og ikke hen over hovedet på folk.

Men spørgsmål som disse må også stilles: Er kirkearbejderen for aktiv, for effektiv? hindrer han nådegavernes udfoldelse?

Lad dette være nok til mere end at antyde, at forfatteren har mod og evne til at skære igennem folkekirkeideologiens blændværk. Bogen er skrevet på baggrund af svenske forhold, men situationen hos os er ikke i det væsentlige anderledes. Også vi må lægge vægt på gudstjeneste- og bønslivet, på disciplinen som absolutte forudsætninger for kirkelig fornyelse. Hertil kommer den side af sagen, som kraftigt understreges i bogens afsnit 4 'Tanken' – om at intet kirkeligt arbejde kan drives uden teologi. Sidste kapitel hedder 'Handling', hvor udgangspunktet er: Hvad man er gået forud for hvad man gør ('doktrin

och parenes'). Overalt i bogen gives vink og forslag til at omsætte 'det himmelske liv' til menighedsliv.

Her er spændende og nyttig læsning

– også for vordende præster og menighedsarbejdere.

H. C. Christensen

meddelelser

VEDRØRENDE KALENDEREN 1975

KIRKELIG FAMILIELEJR
I SUNDEVED - CENTRET
fra den 24. til den 31. juli 1975
FORELØBIGT PROGRAM

Torsdag 24. juli kl. 19: Messe, prædikant J. Lærkes, Egen.

Freitag 25. juli kl. 10: Frank V. Nør: Gudstjenestelivet i Bibelen.

Kl. 17: Vesper, prædiken ved H. C. Christensen, Agri.

Kl. 19.30: Foredrag ved Søster Ragana, Randers: Kristent familieliv.

Lørdag 26. juli kl. 10: Th. Kühl: Nådemidlerne i Bibelen.

Kl. 17: Vesper med prædiken ved Jørgen Bækgaard Thomsen, Rinke-næs.

Søndag 27. juli kl. 10: Højmesse, prædikant Poul Exner, Albertslund.

Mandag 28. juli kl. 10: Søren Ruager: Nådegaverne i Bibelen.

Tirsdag 29. juli kl. 10: E. Alshauge: Livet med Gud i Bibelen.

Kl. 19.30: Foredrag af indremissionær Henning Vad Nielsen, Tåstrup.

Onsdag 30. juli kl. 10: J. Glenthøj: Embede og det almindelige præstedømme i Bibelen.

Torsdag 31. juli kl. 10: Messe, prædikant Poul Ulsdal, Hemmet.

ENDVIDERE:

VIRRING-KONVENT 26. – 29. maj

KIRKEDAGE 30. august – 1. september

VÅBENHUSPLAKAT

NU kan man igen få våbenhusplakater. Tekst og opstilling er som vist i rammen til højre. Plakaten måler uindrammet 26 x 36 cm, og den er smukt trykt i rødt og sort og med stor letlæselig skrift.

Prisen for 1 stk. portofrit tilsendt er 10,- kr., og for 2 stk. portofrit tilsendt 15,- kr.

Forhandles af: Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet. Tlf. (07) 37 50 98.

Hvem du end er,
som træder ind i denne kirke,
glem ikke,
at den er Guds Hus.
Stilhed og andagt sømmer sig
på dette sted.
Om du formår det,
så bed en bøn for dig selv,
og for dem,
som her forkynder
og hører Guds Ord.
Herren velsigne din indgang
og din udgang fra nu af
og til evig tid.
Amen.

re-formatio

NR. 1 JANUAR 1975 18. ÅRGANG

Percy Eriksen:	
"Men Frelseren holdt stand".....	2
H. C. Christensen:	
Kommentar: Utidig selvtægt	5
Lars Messerschmidt:	
Fred i Kirken	6
Ole Fr. Stjernfelt:	
Litanier for de hensovede	10
Børge Riisgaard:	
Folkets kirke	16
Vagn Hasselgaard:	
Leve de gamle kønsroller!	18
Povl Dahl:	
Læst: Jesus fra Nazareth går forbi	19
H. C. Christensen:	
Læst: Dag Sandahl: I Himlen på jorden. Pastoralteologi	19
Meddelelser:	
Vedrørende kalenderen 1975	23
Våbenhusplakat	23

RE - FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):

Sognepræst H. C. Christensen, Agri, 8420 Knebel. Telefon: (06) 36 55 39.

I redaktionen iøvrigt:

Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9000 Ålborg; sognepræst Sigurd Mejdor, Hyllested, 8400 Ebeltøft; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harboøre; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition:

RE - FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon (01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 25 kr. - for studerende 18 kr.

Sats: Anders Studsgård
på IBM Bold Face.

Tryk: Clausen off-set, Horsens.

NÆSTE stævne under mottoet KIRKELIG SAMLING OM BIBEL OG BEKENDELSE afholdes i Eliaskirken, Vesterbros Torv, København, søndag den 9. marts 1975. Nadvergudstjeneste kl. 14, prædikant pastor Poul Exner. Ved sammenkomsten i menighedslokalerne kl. 16 taler forventelig lærer ved Menighedsfakultetet i Århus, pastor Kai Kjær Hansen.

UDVALGET FOR DE KØBENHAVNSKE KIRKESTÆVNER

Knud Christensen

RESERVERET POSTVÆSENET

3600 FREDERIKSSUND
KIRKEGADE 6
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR